

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

*Tíz éves
a
Szombat*

X. évfolyam 1. sz.

1937. január 1

A címlap Berény Róbert rajza

TIZ éves a SZOMBAT

Jelen számunk a Szombat jubileumi évének első száma, megkezdjük a beérkezett jubileumi cikkek leközlését.

Páratlanul érdekesnek ígérkező cikksorozatunkat dr. Kiss Arnold budai vezető főrabbi és Sós Endre a kiváló publicista egy-egy értékes írása nyitja meg. Nagyszabásu jubileumi albumunkból szemelvényt mutatunk be ebben a számunkban: Hevesi Simon dr. vezető főrabbi-val folytatott interjú. Szerkesztőségünk lázasan dolgozik a jubileumi album összeállításán, amely ugy kiállítás, mint tartalom tekintetében meglepetés lesz. Addig is, míg hatalmas anyagunkat sajtó alá rendezzük, minden számunkban közlünk „Jubileumi írásokat“.



A HITKÖZSÉGI SZAKBIZOTTSÁGOK ÜLÉSEI. A pesti izraelita hitközség jótékonyági ügyosztálya december 6-án tartotta költségvetési ülését dr. Zahler Emil előljáró elnökletével. Molnár Gyula előljáró helyettes ismertette az ügyosztály működését és programját. A jelentéshez Vészi Józsefné, dr. Kahan Niszon, dr. Klár Zoltán, Schlangér Mór, Schwarz Mór és dr. Gelencsér Miksa szóltak hozzá. Vámos Henrik bizottsági tag köszönetet mondott az ügyosztály vezetőségének. Zahler Emil dr. pedig a szakbizottság tagjainak és a nőegyletek munkásságát dicsérte és köszönte meg.

A vallásoktatási szakosztály december 9-én ülésezett dr. Rosenák Miksa elnökletével. Dr. Braun Salamon olvasta fel az ügyosztály jelentését, dr. Izsák Ede, dr. Hajdu Miklós, dr. Epstein Hugó, dr. Spitzer József és dr. Pap Salamon hozzászólásaira pedig Eppler Sándor főtítkárr adta meg a kívánt felvilágosításokat. A szakbizottság dr. Dékány Géza, dr. Fényes Mór és dr. Leipniker Mór

tanárok érdemeit nyugalombavonulásuk alkalmából jegyzőkönyvi elismeréssel örökitette meg.

Az oktatásügyi szakbizottság december 10-én ülésezett. Dr. Glücksthal Samu, mint a szakbizottság előljárója hatalmas expozéban számolt be ügyosztálya működéséről. Dr. Hajdu Miklós és Biró Samu hozzászólása után, a bizottság köszönetét nyilvánította dr. Glücksthal Samunak eredményes munkájáért.

A szertartási bizottságban december 14-én tárgyalták a költségvetést dr. Rosenák Miksa elnöklete alatt. Gelber Lázár jelentése után dr. Schäffer Zsigmond, Reichenberg Jakab, dr. Bártfai Farkas, dr. Richtmann Mózes, dr. Spitzer József, dr. Osztern Lipót, dr. Heller Béla, dr. Gelencsér Miksa és Schwarz Sándor bizottsági tagok szóltak fel.

A gazdasági szakosztály december 15-án tartotta költségvetési ülését Vértés Emil elnöklete alatt. Bokor Izsó ismertetéséhez Radó Barnát, Kecskeméti Árpád, dr. Politzer Gusztáv, dr. Kahan Niszon, dr. Heller Béla, Berényi Márkus, Herczeg Béla és Frey Kálmán szóltak hozzá. A kívánt felvilágosításokkal Eppler Sándor szolgált.

Mind az öt szakbizottság elfogadta az 1937. évi költségvetést.

KULTUREST KECSKEMÉTEN. Nagyszabásu és nivós kulturest zajlott le december 8-án Kecskeméten. A duna-tiszaközi zsidóság reprezentánsai nagyszámban vettek részt az ünnepségen, így ott voltak többek között: Benedek György nagykörösi hitk. elnök, dr. Székely Béla nagykörösi chevraelnök, Lampel Béla szentesi chevraelnök, dr. Balázs Imre, Gellér János, Ágai Márton, dr. Fritz Miklósné, dr. Balázs István és még számosan. A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta dr. Dési Géza előadását, mely után dr. Szigeti Mihály chevraelnök mondott köszönő szavakat.

Az előadást követő társasvácsorán felszóltak: dr. Borsodi József főrabbi, dr. Szegő Ferenc, dr. Kenéz Zoltán és dr. Augner Rezső.

SZOMBAT



Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE



Kornitzer Béla interjuja

Hevesi Simonnal

Szemelvény a Szombat jubileumi mellékletéből

Kenéz-Kurländer Edében az irodalom és a közösség iránt őszintén és melegen érdeklődő, eszes és szellemes publicistát tisztelem.

Közismert író és régi publicista, akinek e téren kifejtett tevékenysége jól ismeretes.

Én tehát inkább az utóbbi évekbeni munkásságát óhajtom ez alkalomból méltatni, amidőn tiz évvel ezelőtt alapított kítűnő lapjával: a „Szombat“-tal a zsidó felekezeti élet felé fordította figyelmét.

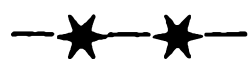
Ezt én a zsidó közönség szempontjából nagy nyereségnek tartom, mert a SZOMBAT-ban eredeti sajátos szellemességével, ötletességével a felekezeti életnek sok bonyolultságára mutat rá.

Kenéz-Kurländerben rendkívül jó zsidó érzés lakozik és én külön megbecsülöm heliotrópikus természetét, amellyel a zsidóság egyes jelesei iránt viseltetni szokott.

Megható volt az a szeretet, amely áldott emlékezetű dr. Kecskeméti Lipóthoz, a kiváló zsidó theologus és áldásdúsan működő főrabbihoz fűzte és ugyancsak megható az a szeretetteljes érdeklődés és ügybuzgalom, amelyet a Budapesti Izraelita Hitközség és az Országos Iroda kiváló elnökének nagy törekvései iránt tanusít.

Negyvenéves írói és hírlapírói jubileuma alkalmából tisztelői sorából én is melegen üdvözlöm Kenéz-Kurländer Edét, azt a szerkesztőt, akinek „nem olvasom“-jait is élvezettel szoktam olvasni.

Mint a szellemi élet és a közélet lelkes harcosának sok áldást és szerencsét kívánok további működéséhez.



Egy pesti zsidó fiatalember, mint a horogkeresztesek munkatársa

Az *Új Magyarság* egyik multkori számában *Rajniss Ferenc* országgyűlési képviselő, a magyar antiszemita mozgalmak szellemi vezére, nagy cikket ír „*ilágbólsevi mus' bolsevizmus*” című nemrég megjelent könyvéhez fűz széljegyzeteket, azon a közismert hangon, amely *Rajniss Ferenc* sajátja.

E feltűnést keltő közlemény bizonyára rátereli a közvélemény figyelmét a „*Weltbolsevizmus*”-ra, amely sok tekintetben hasznos könyv hiszen — *vádirat a bolsevizmus gáztettei, a szovjet rémcselekményei ellen*. A szöveg és a remek képek egyaránt azt a célt szolgálják, hogy felvilágosítsák az európai népeket a szovjetcsillagos népbolondítók igazi arcáról.

Mivel azonban a könyvet a Harmadik Birodalomban adták ki,
nem maradt mentes némi antiszemita színezettől sem

Ez annál könyebben ment, mivel az egyes országokról szóló részeket rendszerint az illető országok valamelyik kifejezetten zsidógyűlölő politikust, vagy publicistája írta. aki arra törekedett, hogy kiemelje a bolsevista megmozdulások zsidó résztvevőit.

A magyarországi tanácsköztársasági borzalmakat természetesen egy magyar ujságíró vetette papírra. Ez a pesti ujságíró egy pesti bankigazgató fia, aki

ma is zsidó ugyanugy, mint apja és anyja, akik bizonyára meglepetve értesülnek majd arról,

hogy csemetéjük antiszemita hurokat penget.

A pesti származású ifju ugyanis nemcsak elvállalta a Harmadik Birodalom félhivatalos kiadványának munkatársi tisztségét, hanem igyekezett feladatát úgy ellátni, hogy teljes mértékben kiérdemelje a szerkesztők háláját.

Ugy írta meg a magyar tanácsköztársaság szomorú történetét mintha Rajniss Ferenc, vagy Meskó Zoltán bőrébe öltözött volna.

Ahol csak lehet, egy kicsit „zsidózik.” Minden felekezetünkhöz tartozó bolsevistához odairta: zsidó. „*Der Jude Bela Kun*”. „*Der Jude Szamuely*”.

Dr. Adolf Ehrst, a könyv szerkesztője, bizonyára azt hitte a cikkírőről, hogy fájárja és a magyar nyilasok egyik élharcosa. Nem merjük feltételezni, hogy tudta: ki a munkatársa.

Mi, bevalljuk, nem lepődünk meg ezen az eseten. A spanyol inkvizíció élén is rendszerint olyanok üldöztek bennünket a leghevesebben, akik a mi sorainkból mentek át a „tulsó partra.” Fentnevezett fiatal emberről is csak azért írtunk, mert egy kor- és kóresetet véltünk benne észrevenni.

Mindenesetre sajnáljuk a hithű zsidó apát, hogy a fia beállt a horogkereszt lovagjai közé. A horogkereszteseknek pedig gratulálunk a legujabb fájárja munkatársukhoz.

Januári ügétőversenyek

3, 6, 9, 10, 14, 17, 21, 24, 28, 31 d. u. fél 3-kor

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.



A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur

gyakorolja.



A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész even át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5.

Telefon: *2-688-45.

Stern Samu beszéde

Most pedig egy bejelentést akarok tenni és pedig azt, hogy a pesti izr. hitközség az orsz. irodával karöltve a belügyminiszter által jóváhagyandó arapszabályok alapján egy a Pro-Palesztinának megfelelő, a Szent-Földet támogató egyesületet akar létesíteni, melynek főhivatása az lesz, hogy az itt elhelyezkedni nem tudó fiatalemberek kivándorlását elősegítsük.

Őnök jogosan feltehetik a kérdést, hogy minek ez az egylet, mikor már van egy Pro-Palesztina? Mi régóta látjuk, hogy a mostani Pro-Palesztina nem teljesíti hivatását úgy, amint mi azt elképzeljük és így nem marad más hátra, minthogy magunk vegyük kezünkbe ezt az ügyet és remélhetőleg hamarosan meg is fogjuk tarthatni az alakuló közgyűlést.

Ha azt méltóztatnak kérdezni, hogy tulajdonképpen mi az, amivel mi nem voltunk és nem lehetünk megelégedve, úgy elsősorban az, hogy az itt Magyarországon gyűjtött pénz felett mi nem rendelkezhattunk, ebből a gyűjtött pénzből még a kivándorlók utiköltségeit sem volt szabad fedezni, mert az egész gyűjtött pénz felett Palesztinában rendelkeztek, ami nem jelenti azt, hogy azt nem jól használták fel. De mi végre azért akarunk pénzt gyűjteni, hogy — ha már

a rossz gazdasági viszonyok dacára adakozunk és áldozunk, akkor ez a pénz elsősorban a magyar zsidó fiúk érdekeit szolgálja. De nem lehetünk megelégedve a jelenlegi helyzettel azért sem, mert az eredmény sajnálatosan olyan kevés volt, hogy a gyűjtött összeg komoly eredményeket nem szolgálhatott.

Magával a cionista kérdéssel most nem kívánok bővebben foglalkozni, evvel a legközelebbi hitközségi közgyűlésen kívánok bővebben foglalkozni, erre a legközelebbi hitközségi közgyűlésen kívánok rátérni. Itt csak azt akarom megjegyezni, hogy azok a cionista vezetők, kikkel elnökségem egész ideje alatt a legnagyobb megértéssel próbáltam a békét fenntartani, azok a cionista vezetők, kiket a legnagyobb ellentállás dacára bevettünk a választmányba és a képviselőtestületbe, azok most olyan határozatot hoztak, hogy harcot hirdetnek a hitközség ellen.

Mi az ő harcuktól nem félünk és ha ők azt hiszik, hogy az ő jelszavuk „erobert die Gemeinden“ majd itt is valóra válik, akkor ők nagyon tévednek, mert amíg mi itt vagyunk, addig csak olyan uralom lesz, mely ennek a hitközségnek nem pedig célzatos jelszavaknak fog a javára szolgálni.

Nekünk elsősorban az a fontos, hogy

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשורי יהיה קדש

Dr. Kiss Arnold:

Vorspiel

Tíz esztendeje, hogy a Szombat megindult. Az első számba, a rendkívül elmés és nagytudású szerkesztő felkérésére én irtam meg a vezércikket. A „Vorspielt.”

S a Szombat azontul is harsogó és bátor, merengő és melankólikus dallamokkal és ébresztőkkel állított be a magyar Izrael néha boldog, majd pedig sokszor éjszakai sötétbe burkolt házaiba.

Örült és víziós fájdalom-sejtéssel pengette Izrael erkélyei alatt zengő hárfahurjait.

Sok mámort és sok jövődöt-féltő bánatot és haragos jóslásokat hintett szerteszét. Nem sokat törődött vele: „olvassák-e?” akiknek tetszik, nem „olvassák-e”, akiknek nem volt inyükre nótája.

Magyar hűség és zsidó szerelem zengett a lantján.

Legyen még sokáig Izrael örömeinek jóslásos földertője.

Szívesen járok vele egy uton, napfényes ösvényeken és elborult tájakon: Izrael házainak erkélyei alá boldog citerákat pengetni és haragos mélyhegedüket zúgatni.

A felvidéki zsidó hitközségekben néhány évtizeddel ezelőtt szép patriarchális szokás volt, hogy a jövő hét folyamán lakodalomra készülő házba, az esküvő előtti szombaton valóságos népvándorlás indult meg: gratulációra.

Ez volt a „Vorspiel”. Muszef után kisergettek a templomból a hivek, elül ment a rabbinus, jobbján és baloldalán a rase- és a tüveköl, utánuk libasorban a község többi tekintélyei, végül a misera plebs, s hátul

sereghajtónak a samesz. A csöndes árkádsorban a kántor vidám-melódiájú dalt intonált, a bámész tót lakosság kitódult az ucára, akadt egy-egy Misó nevű tót legényke, aki furulyáját rábillegette a kántor ur „meszameách chószon vekaló” ének dallamára s mire a lakodalmas házhoz értek, valóságos „Ständchent” pötyögtettek az ó-német stílusú erkélyablak alatt a kile-bandává alakult deputáció.

Benn az ünnepi fehérbe öltözött kis szobácskákban ezután különböző ékesszavu beszédeket vágtak ki a község orátorai „mázel und bróche” textusokkal, amíg a kántor ur véget nem vetett a felköszöntőknek ezer miseberachchal, azontul szóhoz nem juthatott senki, csak kortyogatni lehetett a tuszovkai borovicskákából, meg józúcket kóstoltgatni a savanykás szósszal készített kövi pisztrángokból, amiket sehol a világon nem tudtak olyan izesen főzni, mint Zsolnán vagy Bisztrícán.

Délután aztán az asszonyok mentek „Vorspielre.” A zsolnai girbe-görbe uccácskák, a „Laube” macskaköves sorai, a vágmenti hegykoszoruzta sétányok megteltek ünnepélyes asszonyságokkal, szélesen suhogó szoknyájukkal, (ki voltak azok bélelve esztendőkre szóló pletykákkal) egészen késő estig, amíg a templomban halkán föl nem csendült a „melave demalke” bánatosan merengő melódiája: zugott-zsibongott a lakodalmas ház a sok jó kívánságtól, szemérmes és pajzán jóslásoktól, amik többnyire a népszámlálás statisztikai megállapításainak saporodási rovatait illették...

Már Budapesten működtem, jó néhány esztendővel később, amikor egy sokkal drámaibb fordulatú „Vorspielt” kellett átélnem.

A kommün sötét idejében történt. Ami-

kor a levegő tele volt rémségekkel és borzalmak szorongató sejtelveivel.

Egy szombat délután a lakásomra két vörös katona robbant be. A tekintélyesebb, zordontekintetű, magastermetű alak keveset beszélt, de amit mondott, annak minden szava falhozállításról és bombáról beszélt.

— Én nem vagyok zsidó — mondotta vésztlóslóan — nem értek a zsidó szertartásokhoz. De a parancsom megszegése halállal jár. Most pedig hallgassa meg, amit az elvtársam kíván.

Az alacsonyabb-termetű katonát beszélt azután. — **Határozottan.** Az öve tele volt tűzdelve gránátbombákkal.

Rabbi elvtárs — mondotta kommandó-stilusban — engem öt perc lefolyása alatt megesket a menyasszonyommal. Holnap reggel a szolnoki táborban kell lennem fontos ügyben. Nyílt parancsom van a legfelsőbb helyről: meg kell esketnie azonnal.

— Nem tehetem — válaszoltam határozottan — szombati napon nem esketek. Azonkívül is a szükséges iratokra van szükségem. Nem ismerem sem önt, sem a menyasszonyát. Az anyakönyvi házasságkötésről szóló tanusítványt is be kell mutatnia.

— Rendben van — szólt némi erőteljes fenyegetés után a völegény — estére visszajövök az arámmal és a kért iratokkal.

Este tíz óra is lett már, a násznép nem jött. Végre úgy éjfél tájban újra megjelent a két villogószemű, haragos férfiú.

Koromsötét szobában fogadtam őket. Világítási tilalom volt, az uccák is halálos csendben rémülten homályba voltak burkol-

Az iratok rendben voltak. Egy gyufaszál fényénél átfutottam azokat.

— Most pedig — szóltam a völegényhez — fáradjon el a szomszéd templomépületbe, költse föl a templomszolgát, az hozzon magával chüpet, bort, nászlevelet, lenn az első emeleten, ugyanebben az épületben, a hitközség tanácstermében megesketem önt. Világításról is gondoskodjék.

Egy félóra múlva, éjszakai egy óra tájban, jött a násznép. A gyérvilágosságú teremben lassanként rájuk ismertem.

Egy igen szép arcú, bársonyos őzike szemű lányka volt a menyasszony. Négy másik

nővére, mindenik egyformán bájos jelenség volt vele. Kicsiny, görnyedt termetű zsidócska — a tabáni öreg kocsmáros, jámborlelkű, ártatlan emberke az örömapa. A nővérek egyike a későbbi világhíres, nagy művésznő, akinek híretől már akkor zengett az ország

— Maga az Goldhahn bácsi — szóltam meglepetve. — Mit jelent mindez? Ki a völegény?

A kis Goldhahn bácsi panaszosan sugta: „Wosz wasz ich, wer er ist? Sie hoben sich verliebt, mich fregen sie nicht.”

A művésznő lépett hozzám: Kedves rabbi ur, itt minden ugyis hiába. Végezzünk gyorsan. Majd később mindent elmondok.

De a nagy művésznő később se mondhatott el nekem sokat. Világgá szállt ki-röpült a kis tabáni szülői házból, csak az apjának, a kis jámbor zsidónak farkasréti sirjára jön el időnkint forró könnyekkel.

Az éjszakai völegény sem volt igazi vöröslélekű katona. Ugy kényszerítették be a vörös romlásba. A művésznőről is sokat beszéltek. Hogy elhagyta az apai hitet. Nem hiszem, hogy igaz. Azt tudom róla, hogy igen hűséges gyermeke volt a szüleinek, minden széder estét otthon töltött a tabáni gyermekkori otthonában, s igen sok pénteki estén áldatta meg magát az ünnepi gyertyaszálak lobogása mellett az édesapja reszkető kezeivel...

TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123 049

, VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Dec. 31. jan. 1—2—3

Titkos házasság

Loretta Young és Robert Taylor

Egér urfi repülni tanul

Dalol a Volga

Szines trükkfilm — Híradók

December 31-én

nagy szilveszteri tombola-est

éjjel fél 12-től fényes műsor keretében

Jan. 4—5—6

CSÓKVÁSÁR

Liane Haid, Petrovics Szvetiszláv

UTAZIK A SZERELEM

A tizedik év margójára

Irta: Sós Endre

1

A „Szombat“ eljutott fennállásának tizedik évfordulójához. Ezt a nevezetes jubileumot hajlandó végre megünnepelni. A „Szombat“ ugyanis, többek között, abban különbözik az egyéb lapoktól, hogy gondosan kerüli a házi ünnepek alkalmait.

A „Szombatot“ és annak szerkesztőjét mindeddig nem sikerült ünneplésben részesíteni. Hogy miért? Mert — Halász Lajos „méltóságos ur“ egy közgazdasági szerkesztő tiszteletére rendezett fényes, lampionos vacsorán szellemesen kifejtette — minden jubileumi céció főrendezője maga az ünnepelet. Van, aki bevallja, van, aki tagadja... *Ha valaki nem vágyik arra, hogy felköszöntsék, akkor minden céció elmarad. Különösen akkor, ha a „jelölt“ ujságíró, akiről a kollégáknak ingyen kell írni és nem bankigazgató, akiről esetleg számlázható kommunikét lehet készíteni.*

2

Egy rosszmájú ember azt hihetné, hogy a „Szombat“ és Kenéz-Kurländer Ede fél az ünnepléstől. Fél, hogy a diszvacsoza valamelyik őszinte szónoka még rosszat talál mondani az elmúlt tíz évről. Szó sincs róla. A „Szombat“ és Kenéz-Kurländer Ede semmivel sem követett el több „bünt“, mint más sajtóorganum és más szerkesztő.

Hogy megtámadott embereket? Hogy néha tinta helyett vitriolt használt? Lehet, hogy mindez csakugyan előfordult. Amint előfordult minden harcos ujsággal és harcos szerkesztővel is. Ne felejtsük el, hogy Rákosi Jenő milyen értelmetlenül támadta évtizedekig a XX.

század legnagyobb magyar költőjét, *Ady Endrét*. De azért Rákosi Jenő — ha tévedett is, ha igaztalan volt is — mégis csak Rákosi Jenő maradt.

A „Szombat“ egy alkalommal engem is alaposan megtámadott. Ugy éreztem és érzem: ok nélkül. A seb tehát kétszeresen fáj. Felhördültem. Tollat rántottam. Megverekedtünk. Azután kibékültünk. És azóta jó barátságban vagyunk.

3.

Bevallom: titokban tetszett nekem, hogy *Kenéz-Kurländer Ede még egy közeli ismer-séről is habozás nélkül elmondotta a kritikáját*. Bizony én sokszor baráti kiméletben részesítettem a hozzám közelállókat.

4.

Kenéz-Kurländer Ede kifejezetten kritikai tehetség és a „Szombat“ kifejezetten kritikai orgánum, amelynek az a feladata, hogy lerántsa a leplet felekezeti életünk visszasságairól. Nem tehetek róla, de én a „Szombat“ hasábjain csak a bíráló cikkeket szeretem és a dicsérő közleményekről majdnem mindig úgy érzem, hogy nem oda valók.

Az ilyen dicsérő sorokat egyébként biztosan nem Kenéz-Kurländer Ede írja, hanem valamelyik külső munkatársa. *Kenéz-Kurländer Ede.*

■ ~~~~~ ■

A LEGKÖZELEBBI BUDAPESTI NEMZETKÖZI VASÁRT 1957. április 30. és május 10. között rendezi a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara és a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, Budapest Székesfőváros közreműködésével, valamint az összes illetékes hatóságok és érdekeltségek támogatásával

NEM OLVASOM... ...NEM OLVASOM

NEM OLVASOM

El akarom ásni a harci bárdot és nem akarom vég nélkül folytatni a bibliakritika kritizálásának vég nélküli kritikáját. De mégis megkérdézem Ballagi Ernő barátamtól, miért nem ír kritikát „Jalpunk”, az Egyenlőség, mint felekezeti sajtóorgánium legutóbbi számban megjelent hirdetéshez. Ebben egy újonnan megnyílt kávéház „karácsony” napjára komplett reggelit hirdet sonkával. Hat lehet ezt, hat szabad ezt? Hat nem tudja Ballagi kolléga, hogy sonkát emi kisébb bűn, mint sonkára csabítani? Hat nem tudja Ballagi kolléga, hogy egyéni bűnnel van vizekles, bűnbánás és bűnbocsánat, ellenben bűnre való csabításnál nincs jóvátétel. Jerobeamnál így szól a följegyzés: „Bűnözött és bűnrecsábitott.” Hat létezik ennél aktívabb és virulensebb bibliakritika, mint sonkát hirdetni? Miért hallgat ez esetben Ballagi Ernő, mikor meg vagyok írva, hogy aki hallgat, az részese a bűnnek. Nem képelem, hogy az igen tisztelt Kolléga úr tudná, mi az: „isszur chal al isszur”. Fzzel szemben a kiváló jogász nagyon is tudja, mi az a bűnhalmazat.

NEM OLVASOM

A pesti izr. hitközség egyik jeles bírótanárának családi gyászja lett. Mivel hogy az illerő a VAC althöke, minden lapba leadtak egy komünikét, amelyben elsősorban a gyászolónak sportbeli alev-

NEM OLVASOM

Többen írtak már levelet nekem, amelyben elragadtatásuknak adnak kifejezést dr. Hevesi Ferenc kitünő templomi beszédei fölött. A zsidó hitzónoklat terén a régiak szorosán ragaszkodtak a bibliai szöveghz, ezzel szemben a fiatalok sziderli-citátumok fozslányain vad-vezők. E két ellentéttel szemben dr. Hevesi Ferenc a középútat képviseli. Nem is tudom, miért nem ő adja elő a szemináriumban a homilétikát. Fzzel csak szorosabb kötelek állna be a pesti rabbiság tagjai és a rabbiképző között.

NEM OLVASOM

Karácsony első napján, egy jószívűrosi előkelő mozi zsidó gyermekek részére ingyen előadást rendezett, a gyermekek szeretet-csomagokat is kaptak. A rendezvény oly kitünően sikerült, hogy a jövő évben valószínűleg „channukkahasonyi” előadásokat rendeznek majd felekezeti jótékony intézményeink.

NEM OLVASOM

A felekezeti társadalom nagy örömmel fogja tudomásul venni, hogy dr. Kiss Arnold vezető főrabbi, valamint Kramer Miksané ömeltősága, a Chevra népszertőlökének felesége betegségükből felépülve a teljes javulás útján vannak.

nökséget emelték ki. Nézetem szerint, ez igazán tulzas, mert sportirányzat ide, sportirányzat oda, zsidó szempontból ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy minden egyébnél fontosabb, hogy hit-tanárkitünően lassa el a dolgot vallásiak terén és ezt kifelé is dokumentálnunk kell.

Olvason

Kedves Szombat! Mellékelem az Egyenlőség legutóbbi számát és szíves véleményét kérem arra nézve, hogy a hirdetett dunaparti kávéházban tényleg olyan kitünő-e a sonkaszelet, mint, ahogy a nevezett lap hirdeti? — Eddig szól a levél, melyre csak az a válaszom, hogy köztudomás szerint az Egyenlőség rituális tekintetben feltétlenül kompetens, ha ő mondja, hogy az illető kávéházban kóser a sonkaszelet, azt minden fegyelmezett magyar-zsidó köteles elhinni, sőt mérget is vehet rá az, aki öngyilkos akar lenni.

Nem olvasom

A zsidó fiúarvaház elemi iskolájában behozták a szombati és vasárnapi szünetet. Sokan merész újításnak fogják tartani. De mindenképen óhajtandó, hogy az elnökségnek az intőzkedéshez fűzött reményei megvalósuljanak.

Olvason

A váci orthodox hitközség vizsgálvaíról, sőt verekedéseiről egy felekezeti lap hosszú hadijelentést közölt. Feltűnt nekünk, hogy szó van benne Hersch Samu úr neves „gesztusáról”. Ez már gyanussá tette a dolgot. Őszintén szólva: meguntuk már Hersch urat az ő gesztusával, gusztusával, gesztióival, furcsa merénajaival/és saját maga készítette sírfelirataival. — Utólag azután kiderült, hogy az egész felekezeti Höffer-jelentés hamis, mindössze egy kis csetepaté folyt le Vácon. Ezek után igazán fölösleges volt az antiszemitáknak kárörömet szerezni és a hitközséget pellengére állítani. Néha nem ártana lemondani tudni egy kétes értékű hirlapi szenzációról vagy kacseről.

FELEKY GÉZA HALÁLA. Csütöriökön délután temették el nagy részvét mellett a rákoskeresztúri temetőben lévő családi sírboltba Felek y Gézát. A temetésen az író, ujságíró, művész és politikai élet számos előkelősége jelent meg. Ott voltak többek között: Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum nyug. igazgatója, Láng Lajos felsőházi tag, Bródy Ernő, a nemzeti szabadságpárt, Vázsonyi János orszgy. képviselő, a demokrata párt nevében. Népes küldöttséggel képviseltette magát a Magyarországi szociáldemokrata párt, ott volt Fenyő Miksa, a GyOSz igazgatója, Hamos Elemér ny. államtitkár, Gaár Vilmos ny. cúriai bíró, Auer Pál dr., Friedmann Ernő dr., Bánó Dezső kormányfőtanácsos, Dénes Lajos ny. tankerületi főigazgató, Touisz Béla dr. és felesége, dr. Grünbaum Ernő dr., a pesti izr. hitközség képviselőjében Dési Géza dr. és Csergő Hugó dr., a Pénzüntézei Tisztviselők Országos Egyesülete nevében Farkas Imre főtitkár, a Globus nyomda két igazgatója, Szász Győző és Havas Mór, Péchy Blanka és Faludi Sári színésznők, Zsolt Béla, Pusztai Béla, Lovik Károly, a Magyar Hirlap szerkesztőségének, kiadóhivatalának és nyomdaszemélyzetének tagjai és a gyászolók százai.

Az egyházi szertartást Hevesi Simon vezetőfőrabbi, Lineczky Arnold főkantor végezték, az Operaház énekkarának közreműködésével. Felek y Gézát a Magyar Hirlap részéről Roóz Rezső felelős szerkesztő búcsúztatta. A Magyar Ujságírók Egyesülete, az Ujságírók Szanatórium-és Kórházegyesülete, a Magyar Hirlapírók Nyugdíjintézete, és a Vajda János-Társaság nevében Kárpái Aurél mondott búcsúbeszédet. Végül Vázsonyi János, orszgy. képviselő a Nemzeti demokrata párt és a Központi demokrata kör nevében búcsúzott a párt nagynevű tagjától és egykori fővárosi bizottsági tagjától. A koporsót a Jókai-lepellel takarták le, azután leengedték a sírboltba és csakhamar a koszorúk tömege borította el Felek y Géza sírját.

A VAC IDEI NAGYBÁLJÁRA, amely az idej bálj szezon kétségen kívül egyik legkimagaslóbb eseményének ígérkezik a zsidó társadalom legelőkelőbb tagjai már előre bejelentették részvételüket. A bál előkészítésén az agilis rendezőbizottság már a legteljesebb iramban dolgozik és az előjelek szerint az idej VAC-BÁLT felejthetetlen éjszakává fogják varázsolni. Mindennemű felvilágosítás és meghívó igénylés a VAC közponi irodájában, Wesselényi u. 44. telefon 1—440—85.

Neológia és tjeológia

Igen tisztelt Szerkesztő ur, működésemet kommentáló észrevételeit mindig a legnagyobb figyelemre méltatom, még ha azok tévedésen alapulnak is, mint legutóbb. Én nem álltam be orthodoxhivőnek, sőt nem is védelmeztem meg az orthodoxiát, sem jól, sem rosszul. Én a neológiát vettem védelmembe, mely ellen az utóbbi időben — szószékről, brosúrákban, sajtóban — koncentrikus támadásokat intéznek.

Az bizonyos, hogy a jogi és kulturális felszabadulás után a zsidóság tulnyomó többsége nem tudná az élet vezérlő elvéül a vallásosságot elfogadni és az életcélját nem tudná abban látni, hogy mennél többet buvárkodjék a szent iratokban és mennél több vallási parancsot tartson meg. Éppen ezért történelmi szükségszerűség volt, nem pedig aberráció a neológia. Ez a neológia aztán nemcsak Mendelsohnokat, Montefiorékat, Holschildokat termelt ki, hanem kitermelte a zsidó tudományt is, mely a zsidó vallásosságot nem elernyesztette, hanem kivirágoztatta. Mi lenne a zsidóságból, ha a zsidóság lélekszáma ma csak azokra szorítkoznék, akik az orthodoxia önfeláldozó heroizmusára képesek és mi lenne a zsidóságból a gazdasági-, tudományos élet zsidóhitű vezetői, vagy a zsidó tudomány nélkül?

A reform-zsidóság ellen éppen azért küzdök, mert az a megfordított orthodoxia és nem a vallásnak áldozza fel az életet, hanem az életnek a vallást. A zsidóság nem csak rituálé, de pusztán társadalmi és karitativ megnyilatkozás sem. De abba sem vagyok hajlandó beleegyezni, hogy csakis tudományos diszciplína legyen. A neológia: *vallásos hit*, a mi felfogásunk szerint *maga az ősi zsidó vallás*, ahogyan azt a kultura és tudomány világánál látjuk és megismertük. De éppen azért: *vallás és nem teológiai szerzők elméleteinek és hipotéziseinek gyűjteménye*. A vallás alapjául hitbeli igazságok szolgálnak és a hívőknek ezeket az igazságokat kell hirdetni, nem pedig a tudomány változó megállapításait és feltevéseit.

Akik a neológia ellen támadnak, azok a

zsidó vallás, a vallásos hit ellen támadnak. Mi célja van annak a couéista ráolvasásnak, hogy a neológia zsidótlan, elernyed, „haladó” hazug? A legérdekesebb pedig az, hogy az ilyen ráolvasások rendszerint olyanok részéről erednek, akik meglegszenek azzal, hogy a neológia körén belül éljék ki a maguk „orthodoxiáját”.

Én tehát nem az orthodoxiát védtem meg, csak annak a meggyőződésnek adtam kifejezést, hogy a hitbeli szilárdság nemcsak az orthodoxia kötelessége és főleg a neológia hivatott papjai és tanítói nem tehetnek vallási téren engedményeket.

Mindent tul lehet hajtani, mindent ki lehet figurázni, de örömmel látom, hogy vitatkozó partnerem is, Ön is, végső eredményben igazat adtak nekem.

Legyen szabad még azt az ujfajta kritikát is elítélnem, mely a zsidóság érdemes vezetőit apró rituálék mérővesszejével próbálja felmérni és kompromittálni. Ha a vallásosság csak a rituálék mennél pontosabb betartásában nyilatkozik meg, akkor a koptok ismert imagepei a vallásos szellem legtökéletesebb inkarnációi volnának.

Tisztelő hive
Dr. Ballagi Ernő



A „Szombat” pársoros megjegyzésére a fenti levelet kaptam. Leadom, de mivel a levélnek több sebezhető pontja van és így föltehető, hogy a levelében említett, vitatkozó partner, dr. Richmann Mózes, jelentkezni fog, poéntirozott hozzászólásával, ami azután teológia disputa szinterévé teszi lapunkat, amit nem akarok, inkább megelőzőm dr. Richtmann barátomat és megmondom, hogy dr. Ballagi kartársam bizonyos fogalmakat nem tisztázott.

1.) A neológia vallásos hit, de a Szentírás irodalomtörténeti módszerű magvarázátát ez a hit nem vetheti el. A neológia hisz Isten szeretetében és igazságában, a kinyilatkoztatásban, a lélek halhatatlanságában, de az a kérdés, vajon ehhez a hithez hozzátartozik, hogy a *Tóra 800.000 betűje*, vagy a *Tenách 4 millió betűje* (a mai szövegállomány szerint) a szó legszorosabb értelmében kinyilatkoztatás-e? Ha Ballagi *ilyen értelemben vallja a verbális inspirációt, akkor*

ő a legmerevebb orthodox — elvben. A művelt neológiának azonban mégis csak meg kell barátkozni azzal, hogy a XII. századbeli Ibn Ezra szerint a Tóra egyes részei Mózes után keletkeztek, és hogy a vallásos hitet nem érinti, há azt valljuk, hogy a Zsoltárok könyve nemcsak Dávid zsoltárait tartalmazza, hanem 700 évvel később keletkezett makabeusi himnuszokat. Már pedig ez a biblia-kritikához tartozik, amelyet Ballagi el akar tiltani még a rabbi-szemináriumban is. — Dr. Kecskeméti Lipót, a biblia-kritikus, talán nem volt vallásos hívő?

2.) Amit Ballagi a reform-zsidóságról mond, azt mondja Hirsch Sámson Rafael a neológiáról — vagy mind a kettő igaz, vagy egy sem.

3.) A neológia tudatossá tétele, teológiai szerzők (Geiger, Löw, stb.) munkája, és így egyszerűen a neológiát a teológiai szerzőktől függetleníti, hisz hitünk egy könyvhöz, a Tórához fűződik.

4.) A neológia nem azonos egyes neológ férfiak vallási ügyekben folytatott ténykedésével. Ha valaki Sándor Pálról, vagy Einsteinról azt mondaná, hogy vallási szem-

pontból nem elsőrangú kvalitások, még nem sértette meg a neológia vallásfilozófiáját. De Ballagi az ilyen kritikát szentségtörésnek véli, másrészt intranzigenciát követel a neológia hivatásos rabbijaitól (hogy ne tegyenek vallási téren engedményeket), de viszont kikel azok ellen is, akik a neológia keretén belül kiélik az ő orthodoxyájukat. Ez egy kicsit mégis csak zavaros, mégsem lehet arra a kényelmes alapra helyezkedni: X. Y., aki a Tóra törvényéből nem tart meg semmit, a neológia fényalakja, másrésztől hinni kell feltétlenül a Tóra minden betűjében, azaz nem szabad biblia-kritikát üzni, bár igaz az is, hogy a neológák művelt emberek hite és hogy a zsidóság nem függ a rituáliáktól.

Lehetne ezt az elmélkedést tovább folytatni, de lezárom higyje el nekem a kedves Ballagi kollégám, a kérdés eldöntéséhez sokkal nagyobb vallástudományi és filozófiai készületségre van szükség, mint amilyen fölött mi ketten rendelkezünk.

Nem tartom feleslegesnek leszögezni, hogy a fenti kritikai megjegyzéseket csak regisztrálom, de nem hirdetem.

Az OMIKE közgyűlése

A legnagyobb magyar zsidó kulturintézmény, az OMIKE vasárnap tartotta közgyűlését. Az elnöki asztalnál ott láttuk dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tagot, Stern Samu elnököt, Vészi Józsefnét, dr. Dési Gézát, Weiller Ernőt, Fejér Lajos kormányfőtanácsost és nejét, Steiner Marcel tözsde-tanácsost és nejét, Székely Dezsőt és nejét, Eppler Sándor főtitkárt, Szegő Sándor körzeti elnököt és nejét, dr. Deutsch Ernőt, Lunzer Pál alelnököt és nejét, Wertheimer Adolf elnököt, dr. Szold Endrét és nejét, Fellner Leót és nejét, Reich Jenő vezérigazgatót, dr. Aszódi Zoltánékat, dr. Rosenák Miksát, dr. Heidelberg Mártont.

Dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tag nagy óvációval fogadott megnyitójában kijelentette, hogy a magyar ifjuság ügyét továbbra is lelkes szeretettel fogják szolgálni. Percekig tartó taps között mondotta:

— Ameddig lélek lesz itt és szív fog dobogni, addig ezeket a fiukat nem fogjuk elhagyni. Ha hajban lesznek, hozzánk és a Hitköztséghez jogosultan fordulhatnak. A numerus claususra való tekintettel kimondjuk, hogy nem fogjuk túrni, hogy vizsgadjak, vagy bármely más díjak hiánya miatt valaki ne vizsgálhassék!

Stern Samu elnök, akit lelkes tapssal üdvözöltek, meleg szózatot intézett a zsidó egyetemi ifjusághoz, melyben ezeket mondta:

— A magyar zsidó egyetemi ifjuságnak csak egy politikája lehet. Az, hogy tanuljon. A numerus clausust csak tudással és tehetséggel lehet legyőzni. Tudás, tehetség és értelem az, amivel a zsidó egyetemi hallgatók felülemelkedhetnek a gyűlölködésen. A mi diákjaink a magyar zsidóság makabeisai és ők a jövő társadalom zászlóvivői.

Dr. Friedmann Gyula főtitkár jelentései szerint naponta 190 egyetemi hallgatónak adnak ebédet és vacsorát az OMIKE konyháján.

Dr. Deutsch Ernő főorvos és Scheiber Lajos rabbi szép beszédei után Singer Ottó, a zsidó egyetemi hallgatók új elnöke tett fogadalmat, hogy a mai magyar zsidó fiatalok méltó akar lenni őseihez és a magyar zsidóság dicső multjához!

Dr. Weiller Ernő ügyv. társelnök a megüresedett tisztségek betöltésére vonatkozó kandidáló javaslatot terjeszti elő, amelynek értelmében a Mensa-Academica alelnökasszonyává Fái Gézanét és Guth Samunét, a Diákokotthon társelnökasszonyává dr. Frenkl Gyulánét, a Tanoncotthonok elnökévé Reich Jenőt, elnökasszonyává Acél Ottónét, a Hitvédelmi Bizottság elnökasszonyává dr. Hevesi Simonét, az Orvosi Ambulatórium elnökasszonyává dr. Aszódi Zoltánét és a Tanulmányutazási Bizottság elnökasszonyává Kallós Imrénét választotta meg a közgyűlés. — A közgyűlés az elnök zárószavával ért véget.

Nagy Andor ünneplése

A zsufolásig megtelt Goldmark-teremben összegyűlt a fővárosi zsidóság minden számottevő tényezője, hogy Nagy Andor pénzügyi előljárót hetvenedik születésnapján ünneplje. Stern Samu elnök vezetésével ott volt az Országos Iroda, a Pesti Hitközség, a Szentegylet, a társadalmi és szociális intézmények minden vezető alakja, hogy elismeréssel és hálával köszöntse Nagy Andort.

Stern Samu elnök volt az első szónok, aki Nagy Andorra üritette poharát és többek közt ezeket mondta:

Nagy Andor fiatal kora óta a közembere volt. Szolgált embertársait tudással, tehetséggel, odaadással, bátorsággal, ha kellett karddal is. Méltó bajtársa és hű katonája volt annak a Sándor Pálnak, aki a legválságosabb időkben is félelmet nem ismerő bátorsággal állott ki a közért és felekezettért. Nagy Andornak csak egy bűne van, de nála ez a bűn is erény, hogy amikor mindenkit szolgált, amikor gondban, bajban, bánatban, megpróbáltatások idején mindenkinnek rendelkezésére állott, soha egy percig sem jutott eszébe, hogy értékes összeköttetéseit a saját érdekében kihasználja, tudta, ha magának kér valamit, többé másoknak nem kérhet semmit. Hogy Nagy Andor milyen szerepet töltött be a tőzsdén, ahol évtizedeken át mint tőzsdetanácsos működik, erről a tőzsde története fog tanuskodni. Hogy mint a székesfőváros törvényhatóságának hosszú idők óta tagja, eredményes munkásságáért felekezeti különbség nélkül milyen megbecsülésben, tiszteletben és szeretetben részesül, erre nemcsak ő lehet büszke, de büszke lehet az egész magyar zsidóság is. És beszélnem kell arról, hogy mit jelent a mai időkben ott állani az adófelszólamlási bizottságokban és védeni e lerongyolt gazdasági élet érdekeit. Végül, hogy az ő egyénisége milyen érték felekezetünknek, arról senki sem tehet több és nagyobb tanuságot, mint én.

Kedves Andor Barátom! Hetvenéves születésnapodat jó erőben és szellemednek tel-

jes frissességében élted meg. Ebben a kondícióban adjon Neked a Mindenható továbbra is erőt, egészséget, megelégedett és nyugodalmat. Nem olyan nyugodalmat gondolok, hogy munkáidtól és különösen a hitközségi élettől visszavonulj, mert nekünk és ezt nem frázisként mondom, a Te munkádra, szellemedre és tehetőségedre szükség van. Az ilyen emberekre van elsősorban szükség, akik nemcsak akkor állanak ki embertársaikért, a közért és felekezetükért, mikor kiállásukkal elsősorban a saját egyénüket, a saját pozíciójukat mutogatják és tolják előre, de mikor csendben, nyugodtan, a kulisszák mögött kell értékes munkát kifejtetni, akkor nincsenek sehol. Nekünk olyan emberekre van szükségünk, amilyen Te vagy és abban a reményben köszöntelek, hogy a Mindenható még sokáig meghagy nekünk úgy, ahogyan mi kívánunk látni, ahogyan mi kívánunk tisztelni, szeretni és megbecsülni. (Zajos taps)

Utána dr. Glückstahl Samu felsőházi tag, a hitközség elnökhelyettese emelkedett szólásra és nagy tapsok között köszöntötte Nagy Andort. Visszapillantást vetett a kiegyezés óta letelt korszakra.

— A mult század utolsó négy évtizede — mondta — a magyar zsidóság hőskora volt. Az 1895. évi recepcióval a fejlődés kora lezáródott és csodálatos ellentmondása a történelemnek, hogy a zsidó vallásnak bevett valássá való deklarálásától kezdődőleg visszafejlődött a zsidóság jogi, társadalmi és gazdasági helyzete. Meg vagyok győződve arról, hogy jön a magyar történetírásnak olyan korszaka, amely el fogja ismerni a zsidóság nagy szerepét és jelentőségét a mult század nemzeti építőmunkájában.

Ezután dr. Glückstahl Nagy Andor humorát jellemezte a következő szavakkal:

— Ő nem azt a humort kapta ajándékba a Teremtőtől, amely csak mulattat, amely csak szórakoztat és amelynek hatása csak pillanatokig tart, hogy aztán elröppenjen, mint a szellő; nem, ő azt a humort kapta,

A zsidók, a bolsevizmus, a vezérkari ezredes és a felekezeti sajtó

Beszélgetés szárazajtai Incze Kálmán ny. vezérkari ezredessel

A Vigadóban nagyszámú közönség jelenlétében, december 15-én kezdte meg szárazajkai Incze Kálmán ny. vezérkari ezredes előadássorozatát „A bolsevizmus igazi arca” címmel. A kiváló katonai író ismertette a bolsevizmus terjedésének okait, Szovjetország multját és a pán-szláv törekvéseket, az orosz hadi előkészületeket és a kommunizmus elleni védekezési módozatait.

Incze ezredes ezután a zsidó kérdéssel foglalkozott, amely a magyar belpolitikában eddig is sok félreértésre adott okot. Vázolta, hogy mennyire

alaptalan az a vád, amely a zsidóságot, elsősorban a hazai zsidóságot a bolsevizmussal összeköttetésbe akarja hozni.

— Ennek a vádnak a kommunizmus 20 éves története kézzel foghatólag ellenmond — folytatta Incze Kálmán. — Megtévelyedett emberek, főleg szellemi proletárok mindenütt vannak, de a vallás és a hit még senkit sem kergetett a bolsevizmus karjaiba. A bolsevizmus elleni magyar küzdelemnek nem szabad antiszemita irányban elfajulni és nem engedhető meg, hogy ennek leple alatt bizonyos szélsőséges politikai törekvések érvényesülhessenek.

A magyar haza biztosan számít arra, hogy a mozgalomban a hazafias érzésű magyar zsidóság is teljes erővel ki fogja venni a részét, annyival is inkább, mert a bolsevizmus lényegéből következőleg minden vallás kiirtására, tehát a zsidó vallás megsemmisítésére is törekszik.

Incze ezredes végül megállapította, hogy pártállásra való tekintet nélkül minden magyarnak támogatni kell a hatalmas bolsevista áradat elleni küzdelmet s a sziklaszilárd meggyőződése, hogy a magyar nemzet élettereje meg fog küzdeni a mostani nehézségekkel is, túl fogja élni Trianon sorscsapásait és biztos léptekkel halad a nagy magyar feltámadás felé.

A vezérkari ezredes érdekes előadása után méltán várhattuk azt, hogy az előadásnak nagy visszhangja lesz a felekezeti sajtóban is. Azonban hiába vártuk. A Szombat munkatársa felkereste tehát szárazajtai Incze Kálmán ny. vezérkari ezredest, hogy megismerje keze-

lebbről is azt az embert, aki a mai horog-, nyilas-, kaszás- és 'kék-keresztes időkben ki meri állni a zsidók mellett.

— A Szombat?! — kérdezte Incze ezredes munkatársunkat — Zsidó lap? Nagyon szívesen nyilatkozom! Sőt, örülök, hogy van egy zsidó sajtóorgánom, amelyen keresztül előadásommal kapcsolatban megmondhatom a véleményemet. Előrebocsátom, nem túlságosan kedvező!

— Kijelentem — folytatta az ezredes —, hogy én nem teszek különbséget vallás szerint ember és ember között. Nem vagyok tehát sem antiszemita, sem filozsemita. Nyitott szemmel járok és figyelem a dolgokat és teljes erőmből küzdök a bolsevizmps, mint a nyugati kultúra legnagyobb veszedelme ellen. Szent meggyőződésem az, hogy jó munkát végzek és hogy előadássorozatomban megérdemli minden magyar ember érdeklődését.

— Legutóbbi előadásomat értékes közönség hallgatta végig és a sajtó is kelőően megemlékezett róla. Kivéve a zsidó felekezeti sajtót! Egy-két eldugott, kis komünikétől és egy dec. 25-án megjelent interjutót eltekintve, agyonhallgattak. Nehogy félreértsen! Nekem nincs károm ebből, mint ahogyan nem lenne hasznom abból sem, ha a zsidó felekezeti lapok hasábokat írnának rólam. Csúpan nem értem a dolgot. Nem értem, annyival is inkább, mert a felekezeti sajtó a legcsekélyebb, zsidót ért sérelemre azonnal és érzékenyen, sőt néha túlérzékenyen reagál! Mondhatnám azt

AZ „EMUNAH” — A HIT nevű tanonc- és dolgozó leányvédelmi akció vezetői minden vasárnap délután 4-6 óráig a pesti izr. hitközség Bethlen-tér 2. sz. alatti épületében inspekción tartanak és készséggel szolgálnak tanáccsal, segítséggel és felvilágosítással a munkaadóknak, munkakeresőknek, szülőknek és mindenkinek, ki e fontos szociális-karitatív, fiatalok felügyeleti munkája iránt érdeklődik. Ugyanott töltik az akció védencei (jelenleg több mint 100) szabad idejüket testvéri közösségben

is, hogy túlhangosan, sokszor az ügy rovására! Ezekután elvártam volna hogy, mikor különvéleményt jelentek be a zsidókról — a zsidóság előnyére —, akkor a zsidó felekezeti sajtó legalább, mint különlegességgel foglalkozott volna előadással. Ismétlem, nekem teljesen mindegy, hogy írnak-e előadásomról vagy sem. én sem anyagi, sem erkölcsi hasznot működésemből húzni nem akarok. Én missziót vélek teljesíteni azzal, hogy kongatom a vészharangot a bolsevizmus veszélye ellen és szerény véleményem szerint, közérdek, hogy minél többen hallják meg szavamat. Csupán ebből a szempontból érdekelt a dolog.

*

Incze ezredes katonásan pattogó, lep-lezelezenül őszinte szavaihoz nincs sok hozzátennivalónk — igaza van! Ha kiabálunk olyankor, amikor ütnek, szóljunk legalább egy jó szót, akkor is, mikor nagy ritkán megsimogatnak...

Gy. L.

Sós Endre előadása Mátyásföldön és Nagykőrösön

A mátyásföldi izraelita hitközség vasárnap kulturdélután rendezett, amelynek előadójául Sós Endrét, az ismert publicistát kérte fel. Eisenberger Géza főrabbi bevezetőjében Sós „Endre apostoli munkálkodását” méltatta, majd Sós Endre „*A Harmadik birodalom és a zsidóság*” címen tartott előadást. Háber Jenő főkantor, Pataki Edith dalénekesnő, Bartos Gyula, a Nemzeti Színház örökös tagja és Sebestyén József rabbi számai szerepeltek még a műsoron.

Sós Endre szombaton este Nagykőrösön tartott előadást „*A zsidóság világproblémái*”-ről. Dr. Feldmájer György bevezető szavai után közel kétórás szabad előadásban ismertette a zsidóság aktuális kérdéseit. Dr. Fenyvesi György tolmácsolta a hallgatóság köszönetét.

25 év után újra megjelent
dr. Perls Ármin az elhunyt
pécsi főrabbi összegyűjtött
negyven szónoklata.

Kivonat a tartalomjegyzékből:

Szellem és ige.

Kelet és Nyugat

Erzsébet

Mará (peszahi)

Az Ur lát (ujévi)

A magyar kultúra temploma gr. Zichy János vallás és közoktatásügyi miniszter tiszteletére tartott közvacsorán. 1910 évben.

Gr. Zichy János válasza stb.

Kapható: Perls Imre, Budapest, VI., Lendvai-utca 27. vagy Weisz Gábor hitközségi főtitkár, Pécs Munkácsy-u. 2

A mű ára 7.— pengő.

CHANUKA-AVATÁS hangulatában ünnepélyes keretek között nyitották meg az első gyermek napközi otthont, amelyet a pesti izr. hitközség kezdeményezésére és támogatásával a VII. ker. Izr. Nőegylet létesített a Bethlen-téren. Negyven kis egyforma ruhába öltöztetett 5—9 éves gyermek boldog kacagása közben és az összes nőegyletek vezetőségeinek jelenlétében nyitotta meg az ünnepséget Grünfeld Miksáné elnökasszony, akinek vezetése mellett Győri Rezsőné és Reitmann Jenőné buzgólkodtak az otthon megvalósításán. Dr. Barna Károly kulturális előjáró a hitközség nevében megnyitotta a gyönyörű otthont, amely — mint mondotta — hivatott arra, hogy már a zsenge gyermekkor legelején ismételje a magyar zsidóság jövőjének reményességét, óvja és elősegítse testi fejlődésüket és vigyázza lelkiéletüknek tisztaságát, amely a zsidóság becsületének legdrágább kincse. Dr. Schwarcz Benjámin körzeti rabbi Isten áldását kérte az új intézményre, a lelkes zsidó nők munkájára és buzdító szavakkal avatta

fel az intézményt, amely díszit hoz a zsidóságra. Dr. Kerekes Ödön a templomkörzet elnökhelyettese üdvözölte a nagyszerű intézményt, megalapítóit és fenntartóit. A szép ünnepség után a jelenlévők megtekintették a hófehér termeket, a sok tarka játékkal és a gazdagon ket, amelyek tisztán ragyogó apró butoraikkal, a hófehérbe öltözött óvónökök terített asztalokkal egy mesevilág minden szépségét megvalósítják a kis gyermekek számára. A nőegyletek jelenlévő vezetőségei a megkapó látvány hatása alatt egytől-egyig elhatározták, hogy követni fogják a nagyszerű példát és saját működési területükön is létesítenek ilyen gyermek napközi otthonokat.

FÜRST GYÖRGY CHANUKA AJÁNDÉKA. Fürst György a Pesti Chewra népszerű előljárója, mint minden évben, úgy az idén is szeretetsomagokkal örvendeztette meg a szegényeket. Kétszázhuszonnyolc szeretetsomag került kiosztásra a megajándékozottak nagy örömeire. A Szeretetház, a Gyógyíthatatlan Betegek Otthona, és a felnőtt Vakok Otthonának lakói hálással köszönték meg Fürst Györgynek nagylelkű adományait.

A GYŐRI IZR. IFJ. KULTUREGYESÜLET dec. 8-án kedden fél 6 órai kezdettel tartotta a közönség által teljesen megtöltött Hitk. Kulturteremben ez évi Chanuka-ünnepélyét, melynek keretén belül dr. Weisz Lajos móri főrabbi a Profetizmusról tartott nagyértékű és tanulságos előadást, melyet a közönség nagy szeretettel és megértéssel fogadott. Ugyanezen előadáson mutatkozott be első alkalommal az egyesület vegyeskara mely Chanuka-dalok tökéletes előadásával és új átdolgozásával aratott nagy sikert. Az egyesület férfikara a tőle már megszokott nagy rutinnal előadott héber énekek bemutatásával nyerte meg a közönség szünni nem akaró tetszését. A műsort tarkította Scheiner Imre hatásosan előadott szavaiata. Az énekszámok rendkívüli tehetséges átdolgozásával és betanításával tünt ki Fodor Kálmán evang. karnagy, ki ezen műfajt különleges megériéssel és jellegi felfogással ültette át férfikarra és vegyeskara. Méltán érdemelte meg a közönség ünneplését.

HALÁLOZÁS. 78-ik évében elköltözött az élők sorából ifj. Kohn Vilmos, a IX. körzet több mint harminc éven át volt előljárója, majd diszelőljárója, a pesti hitközség és Chewra Kadisa évtizedeken át volt választmányi tagja, aki az egész zsidóság érdekében köveítésre méltó jótékonytágot gyakorolt Isem somajam. Egyike volt a magyar cionizmus megalapítóinak. Az elhunytban Károly Leó, a Chewra Kadisa pénztárfőnöke édesapjái gyászolja. Rajta kívül egy öccse és négy nőtestvére gyászolja. Temetése nagy részvét mellett folyt le. Gyászbeszédet mondott dr. Farkas József, Tenenbaum Dávid főkantor funkcionált a P. I. II. nevében dr. Zahler Emil, a templomelőljárók nevében Herczeg Sándor búcsúztatta.

A GYÖNGYÖSI STATUSQUO IZR. HITKÖZSÉG képviselőtestülete folyó év november 28-án tartott gyűlésén tárgyként egyedül a bolsevizmus elleni mozgalommal foglalkozott. A képviselőtestület dr. Hajdu Béla tag indítványával, melynek indokolása megemlekezett a hitközség mártírjáról, az 1919. májusában kivégzett Welt Ignácról is, határozati javaslatot fogadott el, amelyben a hitközségnek a bolsevistaellenes világmozgalomhoz való csatlakozását szegelte le.

A MIKÉFE új templomában dr. Hevesi Simon vezető főrabbi tartotta az ünnepi beszédet. Reich Samu kormányfőtanácsos búcsúztatta a felszabadult iparosokat és kereskedőket. A művészi részben Szegő Julia, Székely Mihály és Beregi Oszkár szerepeltek nagy sikerrel. Beregi Oszkár Stern Samunénak gyönyörű alkalmi költeményét mondta el. Az uzsonnánál dr. Deutsch Ernő alelnök és Dános Lászlóné elnökasszony üdvözölték a felszabadult növendékeket. -- A Rabbiképző növendékeinek Chanuka-ünnepélyén dr. Guttmann Mihály rektor, Ábrahámson főkantor, Kardos Gyula színművész és Scheiber Sándor ifjusági elnök működtek közre. Eisenberg Béla alelnök mondott ünnepi beszédet. Pap Károly író novellát olvasott fel.

AZ 1937. ÁPRILIS 30. és május 19. között tartandó Budapesti Nemzetközi Vásár kiállítói, amennyiben 1937. január 15-e előtt jelentkeznek, a helydíjból 10 százalék engedményben részesülnek.

Felkeltés szerkesztés és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Ast. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő. Postatakarékszám 16.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1-281-98.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára